

REGIONAAL STRUCTUURPLAN 2005 - 2015

Milieu-EffectRapportage

Startnotitie • juni 2003

Deze startnotitie is vastgesteld door het dagelijks bestuur van het Bestuur Regio Utrecht op 2 juni 2003.

COLOFON

Dit is een uitgave van het Bestuur Regio Utrecht
In opdracht van het Bestuur Regio Utrecht is deze Startnotitie m.e.r. opgesteld door:

Teksten en schema:
Tauw bv
afdeling Stedelijk Gebied & Infrastructuur
Postbus 133
7400 AC DEVENTER

Kaarten (Plangebied RSP 2005 – 2015, Zeefkaart):
Vista, landscape and urban design
Prinsengracht 253
1016 GV AMSTERDAM

Ontwerp en opmaak:
Pier 19 Grafisch ontwerpers, Utrecht

INHOUD

1.	Milieueffectrapportage RSP Utrecht 2005-2015	5
2.	Planvorming en besluitvorming	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Waarom een Regionaal Structuurplan	7
2.3	RSP 2005	7
2.4	Het planproces tot nu toe	8
2.5	Het verdere planproces	9
3.	De voorgenomen activiteit	11
3.1	Het vertrekpunt voor het MER: de Nota Structuurvisie	11
3.2	Het programma tot 2015	11
3.3	Centrale thema, uitgangspunten	13
3.4	Te maken keuzes voor 2015	13
3.5	Doorkijk naar 2030	14
4.	Milieuaspecten	15
4.1	Korte gebiedsbeschrijving	15
4.2	Water, natuur en landschap	15
4.3	Woon- en leefmilieu	15
5.	Doorkijk naar het MER	17
5.1	Wettelijke inhoudseisen	17
5.2	Het MER voor het RSP 2005-2015	17

1. MILIEUEFFECTRAPPORTAGE RSP UTRECHT 2005-2015

RSP 2005-2015

Het Bestuur Regio Utrecht (BRU) is bezig met het opstellen van een regionaal structuurplan (RSP) voor de periode 2005-2015. In dit RSP wordt de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van tien gemeenten in de regio neergelegd voor 2015, met een doorkijk naar het jaar 2030. Het gaat om het grondgebied van de gemeenten De Bilt, Bunnik, Driebergen-Rijsenburg, Houten, Maarssen, Nieuwegein, Utrecht, IJsselstein, Vianen en Zeist.

Het RSP 2005-2015 sluit aan bij het huidige RSP dat geldt tot 2005 en een doorkijk bevat voor 2015.

MILIEUEFFECTRAPPORTAGE

Milieueffectrapportage (m.e.r.) is geregeld in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer en enkele daarop gebaseerde uitvoeringsbesluiten. Doel van m.e.r. is om het milieubelang een volwaardige rol te geven in besluiten over grootschalige projecten.

De m.e.r.-procedure wordt in dit geval gevolgd omdat er in het RSP zogenoemde concrete beleidsbeslissingen worden genomen over activiteiten die als m.e.r.-plichtig zijn aangewezen op basis van de Wet milieubeheer. Het kan hierbij gaan om woningbouwlocaties, bedrijventerreinen, recreatievoorzieningen, infrastructuur en dergelijke. Welke activiteiten precies m.e.r.-plichtig zijn, is op dit moment nog niet geheel duidelijk en zal afhangen van de precieze inhoud van het RSP en de aard van de inhoudelijke beslissingen (zie paragraaf 3.2).

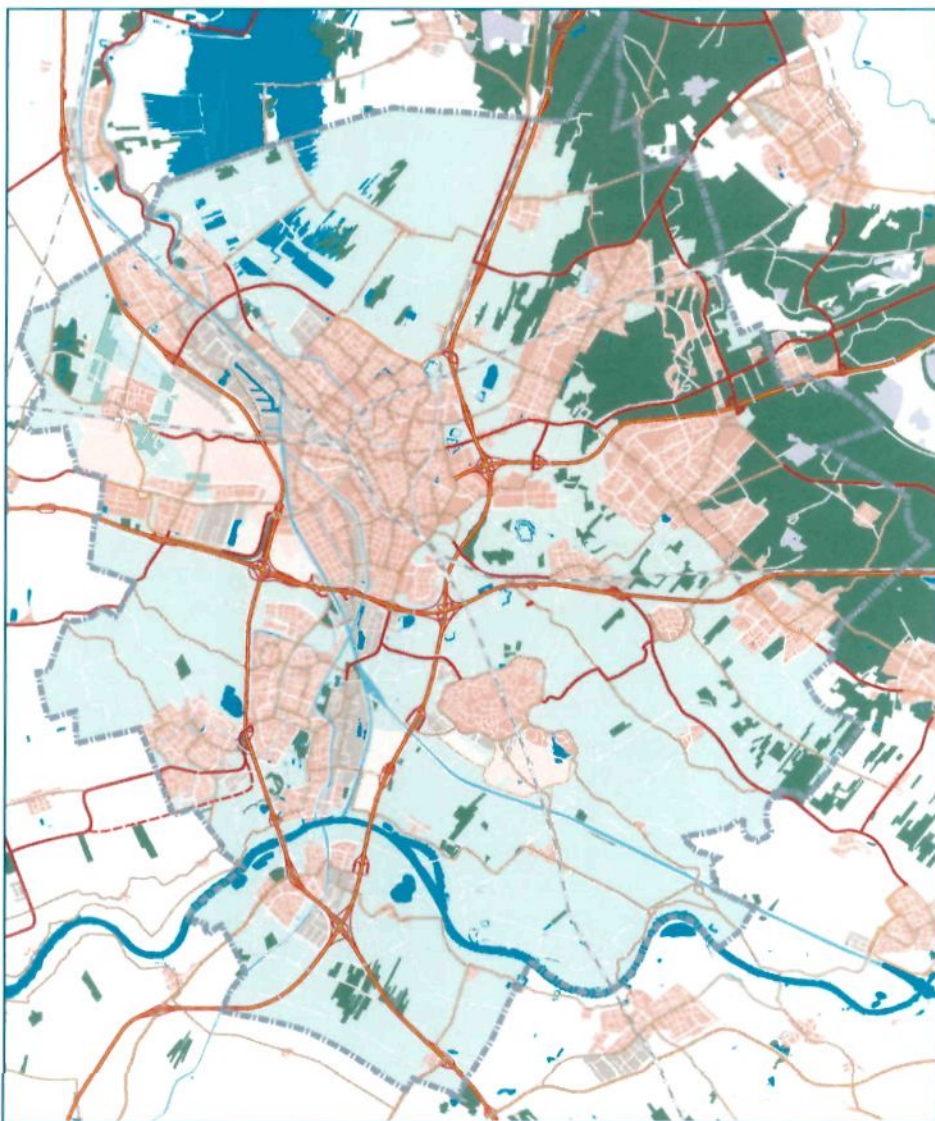
INITIATIEFNEMER EN BEVOEGD GEZAG

Het BRU is in deze procedure zowel initiatiefnemer (instantie die de m.e.r.-plichtige activiteit(en) wil ondernemen, in dit geval het opstellen van een ruimtelijk plan) als bevoegd gezag (instantie die een besluit neemt over de m.e.r.-plichtige activiteiten). Het Dagelijks Bestuur van het BRU treedt in deze fase van de procedure op als initiatiefnemer en als bevoegd gezag.

STAPPEN IN DE PROCEDURE

De m.e.r.-procedure kent de volgende stappen:

1. *Startnotitie*: het eerste document in de m.e.r.-procedure is de startnotitie. Hierin geeft de initiatiefnemer (BRU) aan dat hij van plan is (een) m.e.r.-plichtige activiteit(en) te ondernemen. Ook wordt globaal beschreven waarom deze activiteit noodzakelijk is, wat ermee wordt beoogd en welke milieueffecten verwacht kunnen worden.
2. *Inspraak en advies*: het bevoegde gezag (BRU) legt de startnotitie ter inzage en stuurt deze voor advies naar een aantal instanties, waaronder de onafhankelijke Commissie voor de m.e.r. De Commissie brengt binnen negen weken advies uit. Belangstellenden kunnen binnen vier weken door middel van een inspraakreactie aangeven welke milieuaspecten naar hun mening in het op te stellen milieueffectrapport (MER) aan de orde moeten komen.
3. *Richtlijnen*: op basis van de startnotitie, inspraakreacties en adviezen stelt het bevoegde gezag richtlijnen vast. De richtlijnen geven aan welke aspecten in het MER behandeld moeten worden, en op welke manier. Hierbij worden de wettelijke inhoudseisen voor een MER (zie hoofdstuk 5) als uitgangspunt genomen.
4. *MER*: het BRU stelt vervolgens het feitelijke MER op, waarin een antwoord wordt gegeven op de vragen uit de richtlijnen.
5. *Inspraak en advies*: als het MER is afgerond, maakt het BRU dit bekend en wordt het gelijktijdig met het ontwerp-RSP 2005-2015 ter inzage gelegd. Er volgt weer een periode van inspraak en advies.
6. *Besluit en evaluatie*: het MER en de inspraakreacties/adviezen worden betrokken bij de besluitvorming over de voorgenomen activiteit, in dit geval de vaststelling van het RSP 2015 door het BRU. Tot slot is er op basis van de m.e.r.-regeling de verplichting te evalueren of de voorspellingen uit het MER kloppen en als dit niet het geval is, aanvullende maatregelen te nemen.

Figuur 1.1 Plangebied RSP 2005-2015.

DE STARTNOTITIE VOOR HET RSP 2005-2015

Met de nu voorliggende startnotitie wil het BRU u informeren over de start van de m.e.r. voor het RSP 2005-2015. Centraal staat de manier waarop het BRU voorstelt straks het MER op te stellen. Iedereen wordt uitgenodigd hierover zijn of haar mening te geven en aan te geven welke milieuaspecten in het MER aan de orde moeten komen.

Uw reactie kunt u sturen naar:

Bestuur Regio Utrecht

t.a.v. de projectcoördinator, de heer F. Lith

Postbus 14107

3508 SE Utrecht

LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 leest u het kader waarbinnen het RSP wordt opgesteld: waarom een RSP, welke stappen zijn genomen en welke stappen worden nog genomen. Hoofdstuk 3 beschrijft waar de m.e.r. inhoudelijk over gaat; de voorgenomen activiteit. Kort worden het programma, het centrale thema, uitgangspunten en te maken keuzes toegelicht.

Hoofdstuk 4 gaat in op de natuur- en milieuaspecten die van belang zijn in het planvormingstraject, dus ook in het m.e.r.-traject. In hoofdstuk 5 wordt tot slot een doorkijk gegeven naar het MER: de voorgestelde inhoud van het MER en de voorstelde werkwijze.

2. PLANVORMING EN BESLUITVORMING

2.1 INLEIDING

Het RSP 2005-2015 komt niet uit de lucht vallen. Het BRU is al begin 2002 gestart met de voorbereiding en uiterlijk 31 december 2004 moet het nieuwe RSP worden vastgesteld. In dit hoofdstuk leest u het kader waarbinnen het MER voor het RSP 2005-2015 wordt opgesteld: waarom een RSP, welke stappen zijn genomen, welke stappen moeten nog genomen worden, hoe verhoudt het RSP zich tot het in voorbereiding zijnde streekplan en dergelijke.

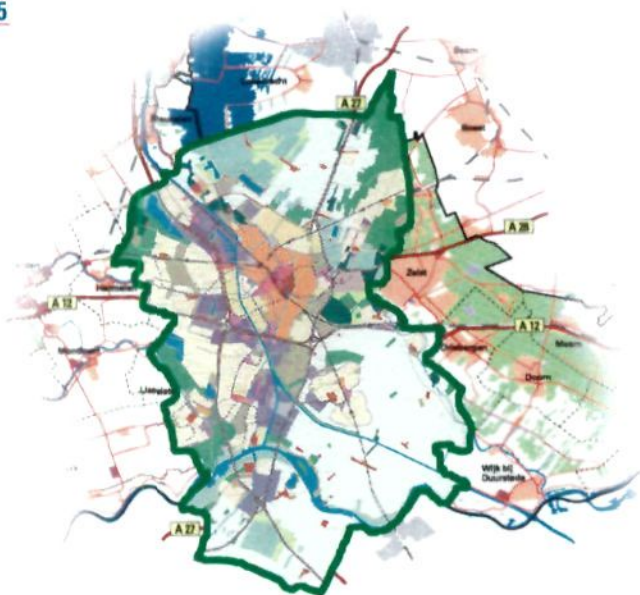
2.2 WAAROM EEN REGIONAAL STRUCTUURPLAN?

Het BRU is een op grond van de Kaderwet ingesteld regionaal samenwerkingsverband tussen gemeenten in het centrum van de provincie Utrecht. Het BRU is in 1995 opgericht om beter sturing te kunnen geven aan alle ruimtelijke claims die vanuit de centrale ligging in Nederland op de regio afkomen, rekening houdend met de bijzondere, te beschermen kwaliteiten in het gebied. Het gebied waarvoor het RSP wordt opgesteld is onderdeel van de Deltametropool¹. Met de introductie van het concept 'Deltametropool' wordt de ambitie voor de Randstad als internationaal stedelijk netwerk tot uitdrukking gebracht. Zowel de aanwezigheid van water (delta) als de grootstedelijke kenmerken (metropool) geven het gebied als geheel een eigen gezicht in Europa. De opgave is om de ruimtelijke diversiteit en de samenhang te vergroten. De Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening 2000/2020² beschrijft hiervoor uitgangspunten en doelstellingen.

Het RSP 2005-2015 beoogt mede om hier voor het BRU-gebied richting aan te geven.

Tot 2005 geldt het Regionaal Structuurplan *een RSP voor de tien* (zie volgende paragraaf). Hierin is een doorkijk opgenomen voor het jaar 2015. Deze doorkijk wordt gebruikt als basis voor het RSP 2005-2015.

2.3 RSP 2005

Figuur 2.1 Kaartbeeld RSP 1995 - 2005

1 De Deltametropool omvat de Randstad, inclusief Almere, Amersfoort en de Drechtsteden.

2 Hoewel deze Rijksnota geen formele status heeft, worden de beleidsuitgangspunten in de praktijk wel gehanteerd.

EEN RSP VOOR DE TIEN

Het Regionaal Structuurplan *een RSP voor de tien* vertaalt de regionale ambities voor de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van de betrokken BRU-gemeente op het gebied van:

- ◆ verstedelijking (wonen en werken);
- ◆ mobiliteit en infrastructuur;
- ◆ landelijk gebied.

Het plan is een integraal, lange termijn- en uitvoeringsgericht plan, met als planhorizon 2005 en een doorkijk tot 2015.

De opgave van het vigerende structuurplan is om in de ruimtelijke structuur van de regio de bijzondere kwaliteit van het samengaan van de twee schaalniveaus (grootschalig versus kleinschalig) te behouden en de verdere ontwikkelingen te geleiden. Groot worden waar het moet, klein blijven waar het kan. Aan dit structuurplan is een uitvoeringscontract gekoppeld, zodat de uitvoering van het RSP verzekerd zou zijn.

EVALUATIE EN ACTUALISATIE RSP

In 2001 heeft het BRU het uitvoeringsprogramma van het RSP geëvalueerd en geactualiseerd. Het doel van deze evaluatie en actualisatie was te onderzoeken in hoeverre het uitvoeringscontract vanuit haar ambities, doelstellingen en programma is gerealiseerd en in hoeverre het contract tot 2005 gerealiseerd zou kunnen worden.

De uitkomst van de studie was dat de uitvoering niet geheel volgens planning verloopt. Dit veroorzaakt onder andere scheefgroei in de regio. Zo is er een toenemende behoefte aan kwaliteit van werk- en woonomgeving. De grote druk op de woningmarkt door onder andere de beperkte uitbreidingsmogelijkheden hebben echter tot forse prijsstijgingen geleid zonder dat de kwaliteit van de woningen evenredig gestegen is. De ambities met betrekking tot de groenblauwe structuur zijn nauwelijks van de grond gekomen. Dit is dus een belangrijke opgave voor het nieuwe RSP. Ook op andere aspecten vindt scheefgroei plaats.

2.4 HET PLANPROCES TOT NU TOE

Voordat het RSP 2005-2015 uiteindelijk wordt vastgesteld, wordt een heel traject van planvoorbereiding en interne besluitvorming doorlopen. Deze paragraaf geeft een overzicht van de belangrijkste stappen die tot nu toe zijn gezet.

UTRECHTSE VERKENNING

De Eerste voortgangsrapportage Verkenning verstedelijkingsvisie Stadsgewest Utrecht (stap 1) van februari 2001 geeft op hoofdlijnen aan voor welke (verstedelijkings)opgave de regio de komende jaren staat en hoe zij die denkt in te vullen. Het gaat om de te maken keuzes in de periode 2010-2030. Deze "Utrechtse Verkenning" is een gezamenlijk product van de provincie, de stad en de regio Utrecht.

NOTA VAN UITGANGSPUNTEN

De Nota van Uitgangspunten voor het RSP is begin 2002 door het BRU opgesteld, en in mei 2002 vastgesteld. In deze nota zijn de doelstellingen en uitgangspunten van het vigerende RSP tegen het licht gehouden van de actuele situatie en ontwikkelingen. Per uitgangspunt is ingegaan op de beleidsontwikkelingen op regionaal en rijksniveau, en is bekeken in hoeverre deze ontwikkelingen aanleiding vormen om het uitgangspunt te heroverwegen dan wel aan te scherpen. Ook zijn enkele nieuwe uitgangspunten toegevoegd, zoals de sturende rol van het water.

Het centrale thema van het 2005-2015 is: "*beheerste dynamiek*"; zie paragraaf 3.3 van deze startnotitie.

NOTA VAN HOOFDLIJNEN

De Nota van Hoofddlijnen is het vervolg op de Nota van Uitgangspunten en beschrijft de positie en de ambitie van de tien gemeenten in het RSP-gebied. Het resultaat van de nota is een drietal ontwikkelingsvarianten, waarin vanuit drie invalshoeken mogelijkheden voor ruimtelijke inrichting uitgewerkt zijn. De drie ontwikkelingsvarianten zijn vervolgens vergeleken met de uitgangspunten zoals die in de Nota van Uitgangspunten zijn geformuleerd.

De varianten zijn:

- ◆ compacte stad in het groen: kenmerkt zich door het versterken van de groene positie van de regio Utrecht, door zich als 'tuin' van de Deltametropool te profileren. De omvang en de aard van de verstedelijking primair afstemmen op het draagvlak van de ondergrond en de kwaliteit van het landschap;
- ◆ de regio als Netwerkstad: heeft als belangrijkste kenmerk het versterken van de strategische positie van de regio als infrastructureel knooppunt door als schakel te fungeren binnen de Deltametropool. De omvang van de stedelijke ontwikkeling wordt afgestemd op de bestaande en geplande infrastructuur;
- ◆ stedelijk landschap: met als kenmerk het versterken van de strategische positie van de regio Utrecht in Deltametropool verband en in internationaal opzicht door te kiezen voor een ambitieus ruimtelijk programma en kansen te creëren en te benutten.

De Nota van Hoofddlijnen dient als basis voor de Nota Structuurvisie en het uiteindelijke RSP.

VERDIEPINGSSLAG

Na het verschijnen van de Nota Hoofddlijnen heeft een verdere verdieping plaatsgevonden van de drie ontwikkelingsvarianten op de thema's:

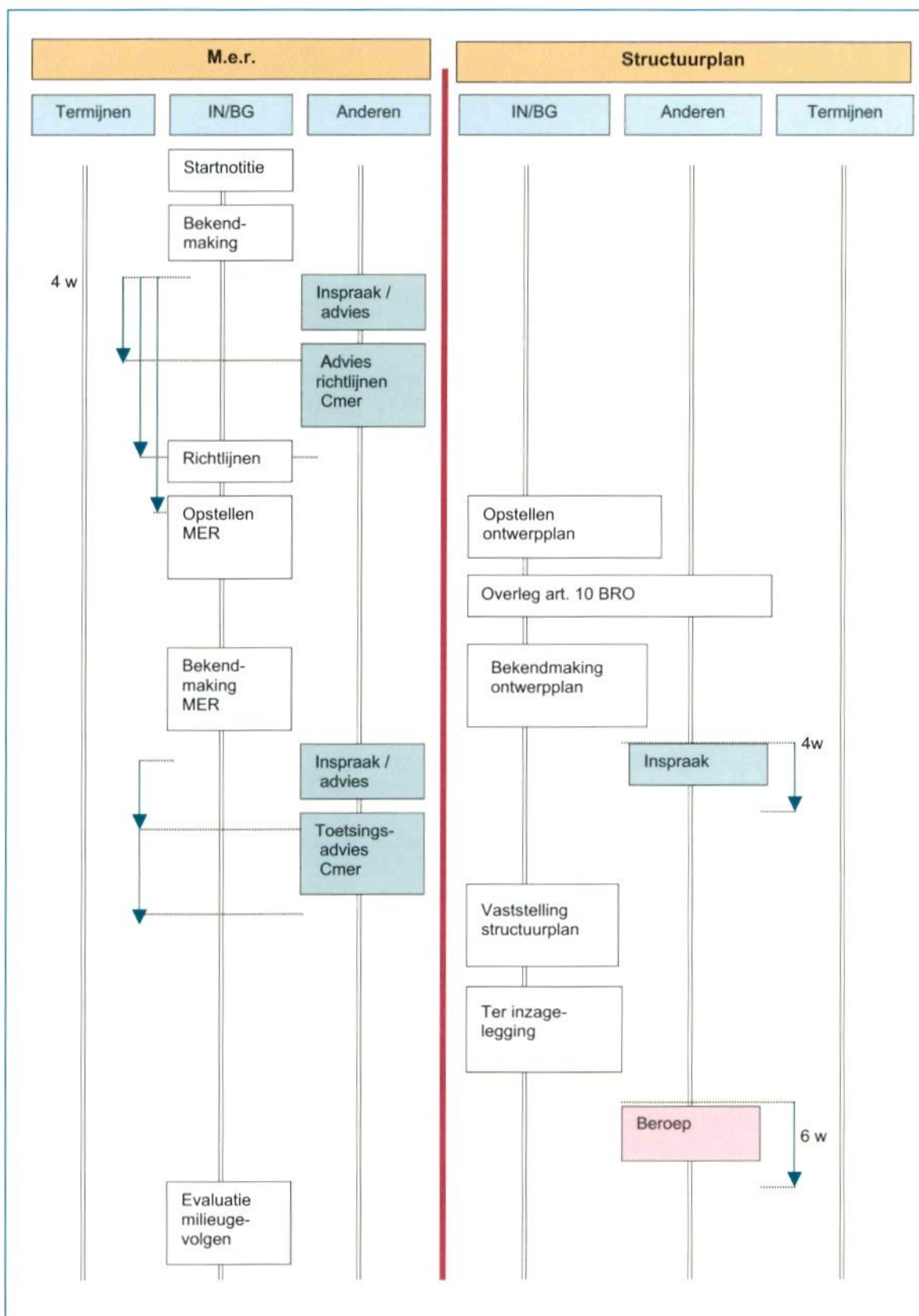
- ◆ groenblauwe structuur;
- ◆ knooppunten en netwerken;
- ◆ verstedelijking en stedelijke herstructurering;
- ◆ economische profilering in de Deltametropool.

2.5 HET VERDERE PLANPROCES

NOTA STRUCTUURVISIE EN RSP 2005-2015

Op basis van de hiervoor aangeduide verdiepingsslag is het BRU bezig het gewenste ruimtelijke beeld voor de periode 2005-2015 te bepalen. Dit wordt neergelegd in een Nota Structuurvisie, die eind september wordt vastgesteld.

Vervolgens start het traject dat moet leiden tot de vaststelling van het structuurplan 2005-2015, waarin ook een doorkijk voor het jaar 2030 een plaats zal krijgen. Hoofdstuk 3 van deze startnotitie gaat in op de inhoudelijke aspecten van het plan, in onderstaand schema zijn de procedurele stappen samengevat voor m.e.r. en RSP. Hieruit blijkt dat het MER samen met het ontwerp-RSP ter inzage zal worden gelegd. Naar verwachting gebeurt dit medio 2004.

RELATIE MET HET STREEKPLAN

Op dit moment is ook een nieuw streekplan voor de periode 2005-2015 in voorbereiding. Het college van Gedeputeerde Staten zal het ontwerp na de zomer van 2003 vaststellen. Gestreefd wordt naar afstemming van de visies van RSP en streekplan op de ruimtelijke inrichting van de regio. De uitvoering zal met name in het RSP verder worden uitgewerkt.

3. DE VOORGENOMEN ACTIVITEIT

3.1 HET VERTREKPUNT VOOR HET MER: DE NOTA STRUCTUURVISIE

De Nota Structuurvisie zal het gewenste ruimtelijke beeld voor 2015 bevatten. Dit beeld is het vertrekpunt voor het op te stellen MER. Er zal op dat moment al een aantal milieurelevante keuzes gemaakt zijn. Bijvoorbeeld of wordt ingezet op uitbreiden van stedelijk gebied of het realiseren van grote delen van het programma binnen de bestaande dorpen en steden (inbreiding). In het MER wordt onderbouwd hoe de principekeuzes en het ruimtelijke beeld tot stand zijn gekomen en hoe milieuaspecten daarbij een rol hebben gespeeld.

Het MER en het ontwerp-RSP worden tegelijkertijd en in interactie met elkaar opgesteld. Zo wordt het milieuaspect in het planproces optimaal meegenomen. Het is de bedoeling om een basisvisie uit te werken en daarnaast een aantal alternatieven.

Het RSP zal ook een doorkijk voor het jaar 2030 bevatten, in het MER wordt dit uitdrukkelijk meegenomen.

3.2 HET PROGRAMMA TOT 2015

Het RSP 2005-2015 zal beslissingen nemen over de locaties en omvang van woningbouwlocaties, bedrijven-/kantorenlocaties, infrastructuur, voorzieningen (recreatie, detailhandel, maatschappelijke voorzieningen en dergelijke), water- en groengebieden.

Het te realiseren programma is nog niet tot in detail bekend. Voor een deel gaat het om het 'inhalen' van de achterstand die is opgelopen bij de uitwerking van het RSP 2005. Daarnaast vloeien afspraken voort uit het Intentiedocument verstedelijkingsafspraken 2000-2010, de actualisering van de Vierde Nota op de ruimtelijke ordening 2005-2010 (Vinac) en de Utrechtse verkenning 2010-2030. Op dit moment wordt voor 2015 uitgegaan van het volgende programma:

- ◆ locatie(s) voor 16.000 woningen, aanvullend op pijplijnplannen³. In totaal gaat het om 52.500 woningen;
- ◆ locaties voor kantoren [900.000 m²] zijn beschikbaar;
- ◆ locaties voor bedrijventerreinen [270 tot 350 ha] zijn beschikbaar, deels ter compensatie voor transformatiegebieden⁴.

De gewenste ontwikkelingen op het gebied van infrastructuur, groen en voorzieningen zijn min of meer afhankelijk van de keuzen die ten aanzien van wonen en werken worden gemaakt en diens-tengevolge vooralsnog niet als programma weer te geven.

De pijplijnplannen en beschikbare locaties voor kantoren en bedrijven zijn deels wel en deels niet bemerd. In de Nota Structuurvisie en in het MER wordt het programma nader toegelicht en onderbouwd.

Niet alle onderdelen van het programma vallen onder de m.e.r.-plicht. In tabel 3.1 is een overzicht opgenomen van activiteiten die onder de m.e.r.-plicht of m.e.r.-beoordelingsplicht (kunnen) vallen. De m.e.r.-plicht geldt alleen als over de betreffende activiteit in het RSP een zogenoemde concrete beleidsbeslissing wordt genomen. Dat wil kortweg zeggen dat de locatie, omvang en begrenzing in het besluit worden vastgelegd.

De Wet op de ruimtelijke ordening (artikel 36c) zegt dat in een regionaal structuurplan concrete beleidsbeslissingen opgenomen moeten worden over de locatie van projecten of voorzieningen van regionaal belang. In dit geval kan het gaan om de volgende activiteiten.

³ Pijplijnplannen zijn plannen waarover de besluitvorming is afgerond, maar die nog niet (volledig) gerealiseerd zijn.

⁴ Dit zijn bedrijventerreinen die worden getransformeerd tot woningbouwlocaties om op die manier een deel van de woningbouwopgave in binnenstedelijk gebied te kunnen realiseren. Een aantal van de bedrijven zal verplaatst moeten worden naar andere bedrijventerreinen.

Tabel 3.1 Overzicht m.e.r.(beoordelings)-plichtige activiteiten.

De bouw van woningen (C 11.1 en D11.1)	2.000 of meer woningen buiten de bebouwde kom op 1 of meer concrete locaties, of 4.000 of meer woningen binnen de bebouwde kom op 1 of meer concrete locaties	- 2.000 woningen of meer binnen de bebouwde kom	BRU BRU
Bedrijventerrein (C11.2 en D11.3)	150 ha bruto of meer	75 ha bruto of meer	BRU
Stadsproject (D11.2) (combinatie van wonen en werken in binnenstedelijk gebied)	- -	100 ha of meer Bedrijfsvloeroppervlakte van 200.000m ² of meer	BRU BRU
Toeristisch/recreatieve dan wel publiekaantrekende voorzieningen (enkele voorziening, of combinatie van voorzieningen)(C10.1 en D10.1)	500.000 bezoekers of meer of	250.000 bezoekers of meer	BRU
	50 ha of meer, of	25 ha of meer	BRU
	20 ha of meer in gevoelig gebied	10 ha of meer in gevoelig gebied	BRU
Golfbaan (C10.2)	• Een oppervlakte van 50 ha of meer, of • Een oppervlakte van 20 ha in gevoelig gebied	Indien op niet-agrarische gronden en: • Oppervlakte 25 ha of meer, of • 10 hectare in gevoelig gebied	BRU
Winning oppervlaktedelstoffen (C 16.1)	Winplaats van 100 ha of meer, of	-	Provincie
	Een aantal winplaatsen, die tezamen 100 ha. of meer omvatten en die in elkaars nabijheid liggen	-	Provincie
De aanleg van een hoofdweg (C1.1), autosnelweg of autoweg (C1.2)	In alle gevallen	-	V&W/Provincie/BRU
De aanleg van een weg bestaande uit 4 of meer rijstroken, niet zijnde een hoofd-, autosnel- of autoweg (C1.3 en D1.2)	Tracélengte 10 km of meer	Tracélengte 5 km of meer	V&W/Provincie/BRU
De wijziging of uitbreiding van een hoofdweg (C1.4)	• Verbreding met één of meer rijstroken en het te verbreden weggedeelte verbindt twee knooppunten of aansluitingen met elkaar, of • Ombouw van een hoofdweg tot autosnelweg	-	V&W/Provincie/BRU
De wijziging of uitbreiding van een weg met 4 rijstroken of een auto(snel)weg (C1.5 en D 1.2)	• Tracélengte 10 km of meer, • Verbreding met één of meer rijstroken en het te verbreden weggedeelte verbindt twee knooppunten of aansluitingen met elkaar, of • Ombouw van een weg tot auto(snel)weg	Tracélengte 5 km of meer	
Trambaan, vrijliggende busbaan (C2.2.)	Tracélengte van 5 kilometer of meer buiten de bebouwde kom in een gevoelig gebied of een bufferzone	-	BRU

De m.e.r.-regeling kent een onderscheid in m.e.r.-plichtige activiteiten (C-lijst: m.e.r. verplicht als de activiteit aan de criteria voldoet) en m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten (D-lijst: m.e.r. is alleen nodig als sprake is van bijzondere omstandigheden, hiervoor is een apart besluit nodig). De tabel is gebaseerd op het ontwerp van de herziening van het Besluit m.e.r., die naar verwachting in het najaar van 2003 in werking treedt.

3.3 CENTRALE THEMA, UITGANGSPUNTEN

Het centrale thema voor de periode 2005-2015 is volgens de Nota van Uitgangspunten: beheerste dynamiek: (citaat)

"De regio Utrecht maakt een integraal onderdeel uit van de randstad. Dat levert ook verplichtingen op in het accommoderen van grootstedelijke functies. Van belang is het dat Utrecht zijn verworven positie in de Deltametropool consolideert. De regio Utrecht bezit diverse kwaliteiten die te danken zijn aan de fysieke omgeving: de centrale ligging en de diversiteit in (omgevings-) milieus. Deze omgeving scoort hoog qua leefbaarheid en vormt een aantrekkelijk vestigingsmilieu voor mensen en bedrijven. In die zin is er sprake van een dynamische omgeving. In het kader van duurzaamheid, denkend aan de lange termijn, dient er uitermate zorgvuldig met deze wervende omgeving te worden omgegaan. Het klakkeloos toestaan van allerlei ontwikkelingen betekent een aantasting van de omgeving en brengt bovendien risico's met zich mee als afname van de bereikbaarheid.

Gesteld kan worden dat er grenzen zijn aan het laadvermogen van de regio (de omvang van nog op te vangen ontwikkelingen). Daarnaast zou de regio een laat-vermogen moeten ontwikkelen, het lef om selectief te zijn en tegen bepaalde ontwikkelingen "nee" te zeggen. Laden en laten dus. Via het principe "beheerste dynamiek" zal sturing gegeven moeten worden aan de verstedelijkingsdruk (in kwantitatieve en kwalitatieve zin) om te komen tot een evenwichtige ontwikkeling". [Bron: Nota van uitgangspunten]

Uitgangspunten daarbij zijn:

- ◆ invulling geven aan de positie van de regio in de Randstad, uitgaande van haar unieke kwaliteiten;
- ◆ streven naar een evenwichtige ontwikkeling van de regio Utrecht;
- ◆ verbeteren van de kwaliteit van woon- en leefklimaat;
- ◆ versterken van de regionaal-economische structuur met inachtneming van het begrip "beheerste dynamiek" (selectieve economische groei);
- ◆ een bereikbare en leefbare regio voor iedereen (schaarste en keuzes);
- ◆ veiligstellen en tijdig ontwikkelen van landschappelijke en ecologische kwaliteiten;
- ◆ water hanteren als ordenend principe;
- ◆ de cultuurhistorische kwaliteiten in het gebied benutten.

De hiervoor beschreven algemene uitgangspunten zullen worden vertaald en geconcretiseerd in ruimtelijke beslissingen.

3.4 TE MAKEN KEUZES VOOR 2015

LAGENBENADERING

Het ruimtelijk beeld voor 2015 zal in de Nota Structuurvisie opgebouwd zijn aan de hand van de lagenbenadering.

Laag 1: ondergrond: water, natuur en landschap (groen/blauw)

Laag 2: netwerken: mobiliteit en infrastructuur

Laag 3: occupatie: stedelijke structuur en economie (wonen en werken).

De essentie van de lagenbenadering is de ruimtelijk structurerende werking die van de onderste lagen uitgaat naar de bovenliggende laag. Gemaakte keuzen in de eerste en de tweede laag zijn sturend voor de (stedelijke) ontwikkeling in de regio. In de Nota van Hoofdlijnen is de lagenbenadering gebruikt om inzicht te krijgen in de kansen en opgaven vanuit de verschillende lagen.

Per laag zijn ook de beperkingen aangegeven voor ruimtelijke ontwikkelingen in de andere lagen. In hoofdstuk 4 van deze startnotitie wordt dit verder toegelicht. Voor het overige wordt verwezen naar de Nota van Hoofdlijnen.

INVULLING VAN DE LAGEN

Ten behoeve van de voorbereiding van de Nota Structuurvisie zijn op basis voor de lagenbenadering en ter concretisering van de in 3.3 genoemde uitgangspunten de volgende bouwstenen voor keuzes aangegeven:

Laag 1: groen/blauw

- ◆ Veiligstellen van de groen/blauwe structuur door de gebieden planologisch aan te duiden.
- ◆ Prioriteit geven aan de Nieuwe Hollandse Waterlinie (strategisch project Deltametropool).
- ◆ Rekening houden met de waterbergingsfunctie: Rijnenburg en Schalkwijk.
- ◆ Uitvoeren van projecten uit het vigerende RSP.

Laag 2: infrastructuur

- ◆ Uitvoeren van projecten uit het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT); A2, A12, HSL, Randstadspoor (incl. stations).
- ◆ Openbaar Vervoerontsluiting naar Rijnenburg.
- ◆ Extra aansluiting op de A12 en/of A2: Rijnenburg.
- ◆ Uitvoeren van projecten uit het vigerende RSP.
- ◆ Ontwikkelen van belangrijke Deltametropool knopen: Utrecht centrum, Leidsche Rijn, Uithof-Driebergen/Zeist.
- ◆ Verbeteren en ontwikkelen van regionale knooppunten: benutten en uitwerken van lokale kwaliteiten, regionale prioritering (afstemming Regionaal Verkeers- en Vervoerplan).

Laag 3: wonen en werken

- ◆ Inzetten op kwaliteit: herstructurering en verdichting in bestaande kernen.
- ◆ Aansluiten bij de vraag naar woonwerkmilieus.
- ◆ Inzetten op meer differentiatie in woonwerkmilieus.
- ◆ Inzetten op meer gemengde milieus.
- ◆ Inzetten op netwerkposities.
- ◆ Ontwikkelen zakelijke dienstencentra (consultancy, ICT en financiële dienstverlening).
- ◆ Ontwikkelen Science/Health Valley⁵.

3.5 DOORKIJK NAAR 2030

Bij het RSP zal, op basis van het beeld voor 2015, ook een doorkijk naar het jaar 2030 worden betrokken. Ook dit gebeurt volgens de lagenbenadering, maar dan op een minder concreet niveau. De ambities voor 2015 voor de groenblauwe structuur (laag 1) en de infrastructuur (laag 2) zijn ook voor deze langere termijn relevant. Voor wonen en werken (bedrijven) zullen aanvullende locaties gevonden moeten worden. Vooralsnog wordt uitgegaan van ruimte voor 37.500 woningen en ongeveer 150 hectare bedrijventerrein (plus eventueel aanvullend compensatie voor transformatiegebieden).

⁵ Specifiek in relatie tot het (kennis)cluster volksgezondheid dient een sciencepark life sciences op en rond De Uithof mogelijk te worden gemaakt, in relatie tot zorggerelateerde bedrijven, organisaties en instellingen ten oosten van de stad Utrecht (onder andere in de gemeenten De Bilt, Zeist en Driebergen). Een dergelijk ontwikkeling zou de "science base" in de regio Utrecht aanzienlijk kunnen versterken.

4. MILIEUASPECTEN

4.1 KORTE GEBIEDSBSCHRIJVING

De regio Utrecht heeft een unieke positie: centraal gelegen in Nederland vormt de regio een belangrijke **schakel** als fysiek knooppunt van infrastructuur en bevindt zij zich op het snijvlak van een **grote diversiteit** aan landschappen. Bovendien maakt de regio onderdeel uit van de Deltametropool (zie hoofdstuk 2).

De regio Utrecht wordt gekenmerkt door een diversiteit aan landschappen. Zo is de regio onder te verdelen in verschillende deelgebieden: hoger gelegen gebieden op de Heuvelrug met de kernen De Bilt, Zeist en Driebergen-Rijsenburg, lager gelegen veenweidegebieden met de kernen Bunnik, Maarssen, Houten en Nieuwegein en het rivierengebied met IJsselstein en Vianen. Karakteristiek zijn de waardevolle cultuurhistorische patronen en elementen zoals de Nieuwe Hollandse Waterlinie, de Stichtse Lustwarande, de Langbroekwetering, de Historische Buitenplaatsen en oude veenontginningen. Naast de diversiteit aan landschappen is het stedelijke en landelijke gebied in sterke mate met elkaar verweven. Stad en land liggen dicht bij elkaar, met Utrecht als grootstedelijk knooppunt in de regio.

4.2 WATER, NATUUR EN LANDSCHAP

De regio Utrecht is gelegen op een overgangszone van de Utrechtse Heuvelrug (hoger gelegen zandgronden) en de natte uiterwaarden, veen(weide)gebieden en rivierkommen. Juist deze overgangszones kenmerken zich vanwege de brede gradiëntzones, met een hoge diversiteit en waarde aan natuur en landschap. Binnen de gradiëntzones bestaat een wederzijdse afhankelijkheid op het gebied van water, ecologie, fauna en bodem. Dat betekent dat deze gebieden bijzonder waardevol zijn, maar tegelijkertijd kwetsbaar voor invloeden van buitenaf.

Deze zones vormen dan ook richtinggevende principes voor toekomstige ruimtelijke ingrepen binnen de regio. Op de zogenoemde "zeefkaart" wordt binnen de regio inzicht gegeven in gebieden die gevoelig zijn voor ruimtelijke ingrepen, vanwege aanwezige waarden op het gebied van water, natuur en landschap.

De uiterwaarden van Nederrijn en Lek, met de kernen Houten, Nieuwegein en IJsselstein, maken deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur. Daarnaast loopt door Nieuwegein en IJsselstein een ecologische verbindingszone welke valt binnen de Randstadgroenstructuur. Daarnaast zijn er nog gebieden die zijn beschermd op grond van internationale en nationale natuurregeling (Vogel- en Habitatrichtlijn, Natuurbeschermingswet). Deze beschermde gebieden zijn aangegeven in figuur 4.2 op pagina 16.

4.3 WOON- EN LEEFMILIEU

De wegen binnen de regio Utrecht vormen tezamen een samenhangend netwerk, met diverse verkeerskundige categorieën. Het verkeersnetwerk is van (inter)nationale en regionale betekenis. Dit verkeersnetwerk leidt tot effecten ten aanzien van de sociale leefkwaliteit, op het gebied van geluid- en lichthinder, luchtverontreiniging, de externe veiligheid, ecologische en recreatieve barrières en de versnippering van natuur en landschap door de infrastructuur.

Binnen de regio worden maatregelen ingezet ter plaatse van overschrijding van de grenswaarden met betrekking tot de geluidhinder langs provinciale wegen (maatregelen als het concentreren van verkeer op hoofdwegen, het toepassen van geluidsreducerende verhardingsconstructies en

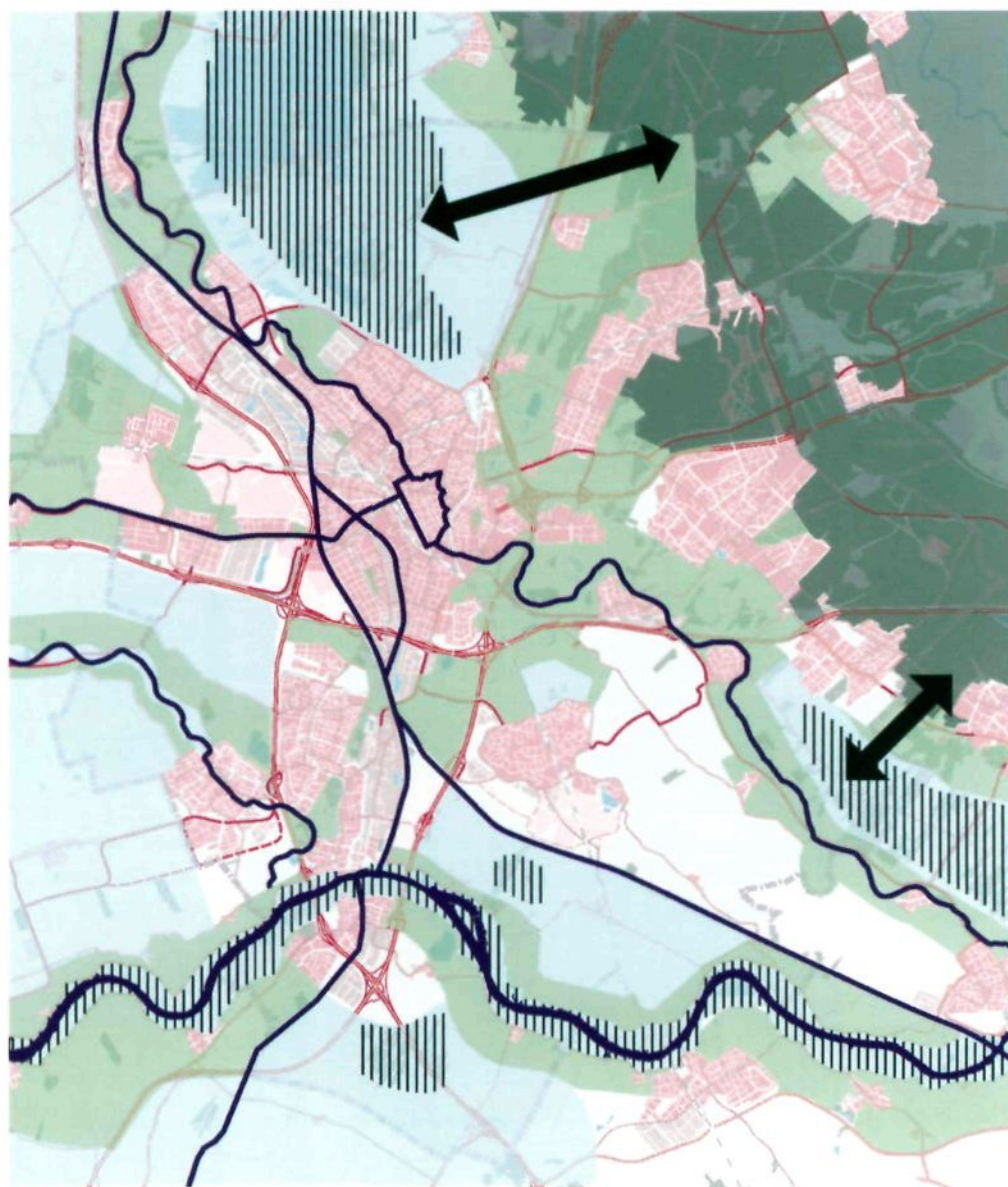
het aanleggen van snelheidsremmende voorzieningen). Voor wat betreft de luchtkwaliteit is er op een beperkt aantal plaatsen binnen de regio langs provinciale wegen in de regio sprake van overschrijding van de drempelwaarden voor luchtkwaliteit.

Daarnaast zijn er binnen de regio (regionale) bedrijventerreinen waarop hinderlijke en risicovolle bedrijven gevestigd zijn. Rondom deze terreinen liggen hinderzones, waarbinnen restricties gelden voor de ontwikkeling van gevoelige bestemmingen, waaronder woningen.

In het MER worden al deze onderdelen verder uitgewerkt.

Zoals gesteld, is één van de uitgangspunten de kwaliteit van het woon- en leefklimaat binnen de regio Utrecht te verbeteren.

Figuur 4.2 Zeefkaart

ZEEFKAART: RANDVOORWAARDEN VERSTEDELIJING VANUIT ONDERGROND

	zeer grote beperkingen vanuit water, bodem en natuur		beperkingen vanuit landschap en cultuurhistorie
	grote beperkingen vanuit water en bodem		relatief weinig beperkingen
	grote beperkingen vanuit natuur		

5. DOORKIJK NAAR HET MER

5.1 WETTELIJKE INHOUDSEISEN

Zoals de Wet milieubeheer⁶ aangeeft zullen in het MER in ieder geval aan de orde komen:

- ◆ *Probleemstelling en doel*: voor welk(e) proble(e)m(en) moet de activiteit een oplossing bieden en wat is het doel van de activiteit;
- ◆ *Beleid en besluiten*: welke randvoorwaarden zijn van toepassing op basis van het vigerende beleidskader, ten behoeve van welk(e) besluit(en) wordt het MER gemaakt;
- ◆ *De huidige milieusituatie* in het gebied en de ontwikkelingen die te verwachten zijn als de voorgenomen activiteit niet zou worden ondernomen (*autonome ontwikkelingen*);
- ◆ *De voorgenomen activiteit en alternatieven* daarvoor, waaronder in ieder geval het zogenoemde *meest milieuvriendelijke alternatief*: hoe wordt de minste schade aangericht aan het milieu en worden kansen voor nieuwe waarden optimaal benut. Ook moet worden gemotiveerd hoe de keuze voor de beschreven alternatieven tot stand is gekomen;
- ◆ *Milieueffecten* van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- ◆ *Vergelijking van de alternatieven*;
- ◆ Een overzicht van informatie die niet geleverd kan worden omdat (actuele) gegevens ontbreken of omdat er geen geschikte voorspellingsmethoden zijn (*leemten in kennis*);
- ◆ *Samenvatting* van het MER, die voor bestuurders en een breed publiek toegankelijk is.

De richtlijnen zullen mede op basis van deze startnotitie en van de ingebrachte adviezen/inspraakreacties een invulling geven van deze inhoudseisen voor het MER RSP 2005-2015.

5.2 HET MER VOOR HET RSP 2005-2015

ALGEMEEN

Vooraf door de toepassing van de lagenbenadering zijn natuur- en milieumambities mede bepalend geweest in de planvorming tot nu toe. Het MER zal dit goed onderbouwen. Op die manier wordt duidelijk gemaakt hoe het milieuaspect concreet een rol heeft gespeeld bij de totstandkoming van de plannen die nu voorliggen.

ALTERNATIEVEN EN VARIANTEN

De m.e.r.-systematiek onderscheidt de volgende soorten alternatieven:

1. *Nulalternatief*: het niet-doorgaan van de voorgenomen activiteit. In deze m.e.r. is het nulalternatief geen reëel alternatief; de verplichting tot het opstellen van het RSP (met daarin concrete beleidsbeslissingen voor projecten van regionaal belang) is een wettelijke verplichting en er zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over het programma. In het MER voor het RSP wordt het nulalternatief daarom niet als volwaardig alternatief meegenomen. Wel wordt beschreven hoe het milieu eruit zou zien als de voorgenomen activiteit niet wordt ondernomen, de zogenoemde autonome ontwikkeling. Deze beschrijving vormt het referentiekader voor de waardering van de effecten van de alternatieven die in het MER zijn beschreven.
2. *Locatiealternatieven/varianten*: alternatieven/varianten waarin de vraag centraal staat *waar* de voorgenomen activiteit (i.c. het programma voor 2015) gerealiseerd kan worden. Dus bijvoorbeeld de locatie van een woningbouwplan, bedrijventerrein of autoweg.
3. *Inrichtingsalternatieven en -varianten*: alternatieven/varianten die onderzoeken *hoe* de activiteit gerealiseerd kan worden. Met de locatie als gegeven wordt bekeken hoe gevarieerd kan worden op de inrichting van een gebied, bijvoorbeeld de situering en vormgeving van groengebieden, de waterhuishouding, of de verkeersontsluiting.
4. *Meest milieuvriendelijke alternatief*: dit alternatief beschrijft hoe de voorgenomen activiteit gerealiseerd kan worden met zo min mogelijk schade aan huidige waarden/kwaliteiten en met

⁶ Artikel 7.10 Wet milieubeheer.

zoveel mogelijk realiseren van nieuwe waarden en kwaliteiten. Het meest milieuvriendelijke alternatief moet wel een realistisch alternatief zijn, dat wil zeggen dat het moet passen binnen de competentie van de initiatiefnemer en in voldoende mate voldoen aan de gestelde doelstelling.

In het MER voor het RSP 2005-2015 staan locatiealternatieven/-varianten centraal.

Inrichtingsaspecten worden meegenomen, voor zover ze leiden tot milieueffecten op regionale schaal. Dat houdt in dat de mogelijke manier(en) van aantakking van een woonwijk op het hoofdwegennet wordt onderzocht, maar dat de interne ontsluiting van de wijk buiten beschouwing blijft. Dit aspect wordt pas actueel bij de verdere uitwerking van het betreffende planonderdeel en is niet van belang voor de keuzes die op het regionale schaalniveau worden gemaakt (en waar aan de m.e.r. gekoppeld is).

De alternatieven/varianten moeten passen binnen de uitgangspunten van het ruimtelijk beeld uit de Nota Structuurvisie. De alternatieven zijn gericht op de keuzes tot 2015, omdat dit de m.e.r.-plichtige activiteiten zijn. Maar het MER is tegelijkertijd het geëigende instrument om ook naar de langere termijn, dus tot 2030 te kijken.

Voorgesteld wordt om het ruimtelijk beeld uit de Nota Structuurvisie als basis te nemen en vervolgens door middel van een thematische benadering te komen tot maximaal drie integrale alternatieven, die alle uitvoering moeten kunnen geven aan de gestelde ruimtelijke opgave. Hiertoe worden eerst de ruimtelijk relevante bouwstenen geselecteerd van de (waarschijnlijk) m.e.r.-plichtige activiteiten. Vervolgens worden deze bouwstenen met een thematische insteek uitgewerkt, waarbij de volgende thema's representatief geacht worden:

1. Groenblauwe structuur (natuur en waterhuishouding).
2. Woon- en leefmilieu (geluid, geur, veiligheid, luchtkwaliteit en dergelijke).
3. Cultuurhistorie (Nieuwe Hollandse Waterlinie en andere karakteristieke elementen).

Van de alternatieven voor 2015 worden de milieueffecten in beeld gebracht. Ook worden concrete aanbevelingen gedaan voor de uitvoering van het voornemen - voor zover dit natuurlijk milieuge-relateerde aspecten betreft. Ook de effectbeschrijving richt zich op het regionale schaalniveau. Wat betreft flora en fauna betekent dit, dat gekeken wordt of schade aan populaties wordt toegebracht. Er wordt geen beeld gegeven van de effecten op individuele soorten, omdat dergelijke informatie nu geen rol speelt bij de besluitvorming.

Per milieuaspect worden vervolgens afzonderlijk de effecten van de doorkijk voor het jaar 2030 in beeld gebracht. Aangegeven zal worden in hoeverre de alternatieven voor 2015 aan dit langetermijnbeeld afbreuk doen of juist een toegevoegde waarde hebben. Doel hiervan is om in het MER handvaten aan te geven voor de planontwikkeling na 2015 in de vorm van milieuranvoorwaarden en -doelstellingen voor 2030.

Het meest milieuvriendelijke alternatief realiseert het gewenste programma op een wijze waarbij de beste mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast, waarbij eventuele negatieve milieugevolgen worden beperkt of gecompenseerd en waarbij zoveel mogelijk nieuwe natuur- en milieuwaarden worden gerealiseerd.

In het meest milieuvriendelijke alternatief wordt onderzocht hoe de milieuge relateerde uitgangspunten en ambities uit het voortraject (zie hoofdstuk 2 en 3 van deze startnotitie) optimaal gehaald kunnen worden. Ook van het meest milieuvriendelijke alternatief zal een toetsing plaatsvinden aan 2030 op dezelfde manier als dit voor de andere alternatieven gebeurt.

Het MER en het RSP zullen in interactie met elkaar worden opgesteld. Het alternatief dat uiteindelijk in het RSP wordt gekozen, heet in m.e.r.-termen het voorkeursalternatief; dit zal ook in het MER worden beschreven.